

Evaluering av primærnæringsinstituttene:

Oppdragsbeskrivelse

Bakgrunn

Norges forskningsråd har et strategisk ansvar for instituttsektoren. Forskningsrådet skal sørge for evaluering av norsk forskning, gi myndighetene råd som grunnlag for utforming av forskningspolitikken og bidra til at forskningsinstituttene styrker og videreutvikler sin særegne rolle i forsknings- og utviklingssystemet. Instituttevalueringer er viktige å gjennomføre for å skaffe Forskningsrådet solid kunnskap om instituttene. Divisjonsstyret for vitenskap vedtok i møte 4. november 2016 å evaluere primærnæringsinstituttene.

Forskningsrådet søker ekstern bistand til evalueringen av primærnæringsinstituttene.

Formål med evalueringen

Forskningsrådet har laget en [Overordnet plan for instituttevalueringer](#) for perioden 2013-2018. Evalueringen av primærnæringsinstituttene inngår som en del av denne planen.

Instituttevalueringene har tre overordnede mål:

- Evalueringen skal være et kunnskapsgrunnlag i *instituttens arbeid med sin egen strategiske utvikling* og ha fokus på instituttens forbedrings- og utviklingsmuligheter.
- Evalueringen skal bidra til å *styrke kunnskapsgrunnlaget* for Forskningsrådets og departementenes arbeid med å utvikle en målrettet og effektiv instituttpolitikk.
- Evalueringen skal gi grunnlag for å *vurdere den videre utformingen av Forskningsrådets virkemidler* i et instituttpolitisk perspektiv.

Evalueringen av primærnæringsinstituttene skal også spesifikt gi et grunnlag for å vurdere finansieringsmodell, organisering og arenastruktur innenfor denne sektoren.

Institutter som inngår i evalueringen

Det er Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) som finansierer primærnæringsinstituttene.

Fem primærnæringsinstitutter er tilordnet *Retningslinjer for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter* og får statlig basisfinansiering gjennom Norges forskningsråd:

- Bygdeforskning – Norsk senter for bygdeforskning
- NIBIO – Norsk institutt for bioøkonomi
- Nofima AS
- SINTEF Fiskeri og havbruk AS
- Veterinærinstituttet

To institutter får sin grunnfinansiering direkte fra NFD, mens midler til strategiske satsinger kanaliseres gjennom Forskningsrådet:

- Havforskningsinstituttet
- NIFES – Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning

Evalueringen skal omfatte disse sju primærnæringsinstituttene.

Evalueringen skal baseres på norsk eller nordisk språk og gjennomføres av et evalueringsutvalg oppnevnt av Divisjonsstyret for vitenskap i Forskningsrådet. Utvalget skal ha solid kunnskap om instituttsektoren i Norge generelt og om primærnæringsinstituttene spesielt. Divisjonsstyret for vitenskap har vedtatt mandat og oppgavebeskrivelse for evalueringsutvalgets arbeid, se vedlegg 2 *Mandat og oppgavebeskrivelse*.

Forskningsrådet planlegger at evalueringsutvalget starter sitt arbeid i januar/mars 2017 og leverer sin rapport innen utgangen av mars 2018. Rapporten skal inneholde konkrete anbefalinger til myndighetene, Forskningsrådet og instituttene selv.

Nærmere beskrivelse av ønsket ekstern bistand i forbindelse med evalueringen av primærnæringsinstituttene

For å gjennomføre en kvalitativt best mulig evaluering av primærnæringsinstituttene søker Forskningsrådet ekstern bistand knyttet til tre ulike oppdrag/prosjekter.

De tre prosjektene er:

- Prosjekt 1: Faglig sekretariat
- Prosjekt 2: Bibliometriundersøkelse
- Prosjekt 3: Utredning av mulige endringer i arenasammensetning og finansieringsordninger

Tilbyder kan svare på ett eller flere av oppdragene. Hvert prosjekt vil bli vurdert for seg. I den endelige utvelgelsen vil en – under ellers like forhold – ta hensyn til om tilbyder har svart på flere enn ett prosjekt.

Prosjekt 1: Faglig sekretariat

Vi søker et fagmiljø med kunnskap om instituttsektoren, innsikt i instituttpolitikk og gode evner til skriftlig framstilling. Det faglige sekretariatet skal bistå evalueringsutvalget i dets arbeid, bl.a. i forbindelse med utvalgets møter, i arbeid med å tilrettelegge, bearbeide og analysere grunnlagsmaterialet som utvalget skal bygge sine vurderinger og analyser på. Sekretariatet skal også skrive evalueringsrapporten.

Sekretariatets oppgaver i forbindelse med utvalgets møter

Evalueringsutvalget vil ha anslagsvis fem endagsmøter i Forskningsrådet. I tillegg vil utvalget møte alle de sju instituttene. Disse møtene vil organiseres i nærheten av Oslo og gå over to eller tre dager. Sekretariatets arbeid i forbindelse med utvalgets møter vil blant annet bestå i å:

- utarbeide en detaljert tidsplan for utvalgets arbeid, i samarbeid med utvalgets leder
- forberede utvalgets møter i samarbeid med utvalgets leder
- delta på og følge opp utvalgets møter, inkludert møter utvalget har med instituttene
- skrive referat fra utvalgets møter, og fra møtene mellom utvalget og instituttene

Tilrettelegge, bearbeide og analysere underlagsmaterialet

Det vil bli samlet inn data og analyser, samt gjort undersøkelser som utvalget skal bygge sine vurderinger og analyser på. Blant disse er den utlyste bibliometriundersøkelsen (prosjekt 2) og den utlyste utredningen av mulige endringer i arenasammensetning og hensiktsmessige finansieringsordninger (prosjekt 3). Instituttene vil utarbeide en egenvurdering. Denne egenvurderingen vil omfatte konkrete eksempler på verdiskaping og samfunnseffekter av instituttenes virksomhet. Forskningsrådet vil utarbeide en faktarapport med oppdatert informasjon om de instituttene som skal evalueres, historisk utvikling og gjeldende instituttpolitikk for sektoren. Utvalget vil også få tilgang til relevante tidligere evalueringer, statistikk om og årsrapporter fra instituttene.

Sekretariatets oppgave vil være å sammenstille og bearbeide all den informasjonen som foreligger, herunder også å systematisere og sammenstille eksemplene på verdiskaping og samfunnseffekter av instituttenes virksomhet. Sekretariatet skal også finne fram til annet materiale som det er behov for og presentere faktagrunnlag og analyser for utvalget.

Arbeidet med å skrive evalueringsrapporten

Sekretariatets oppgave blir å

- i samarbeid med utvalget, utarbeide en disposisjon for evalueringsrapporten
- skrive utkast til evalueringsrapport hvor det innarbeides
 - relevante fakta og analyser fra foreliggende informasjon og undersøkelser,
 - leders og utvalgsmedlemmenes bidrag og kommentarer
- ferdigstille rapporten i samarbeid med utvalgets leder

Sekretariatet må kunne starte sitt arbeid i februar/mars 2017. Arbeidet forventes slutført når evalueringsrapporten foreligger, seinest innen 31. mars 2018.

Prosjekt 2: Bibliometriundersøkelse

For å utdype kunnskapen om den vitenskapelige kvaliteten på instituttenes forskning ønsker Forskningsrådet at det gjøres en bibliometrisk analyse på instituttnivå, med muligheter for å aggregere resultatene for grupper av institutter eller for alle de sju instituttene som omfattes av evalueringen.

Data til den bibliometriske analysen kan blant annet fås gjennom CRISTin-systemet og gjennom internasjonale oversikter over vitenskapelige publiseringer. Analysen bør få med seg publiseringer til og med 2016 og dekke de 3-4 siste årene.

Arbeidet med bibliometriundersøkelsen bør starte i mars 2017. Rapporten fra undersøkelsen bør foreligge innen utgangen av juni 2017.

I tillegg til skriftlig rapport skal tilbyder gi Forskningsrådets administrasjon og evalueringsutvalget en muntlig framstilling av hovedfunnene i undersøkelsen, med en tilhørende PowerPoint-presentasjon.

Prosjekt 3: Utredning av mulige endringer i arenasammensetning og finansieringsordninger

Basisfinansieringssystemet for instituttsektoren ble fastsatt ved Kongelig resolusjon 19. desember 2008 og etablert med virkning fra 2009. Resolusjonen fastslo også hvilke institutter som skulle inngå i ordningen. Ordningen ble evaluert i 2012¹. I evalueringen ble det fastslått at arenasammensetningen fungerte godt, men at det var spesielle utfordringer på primærnæringsarenaen. I de reviderte retningslinjene fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1. juli 2013, er det foretatt endringer som skal gjøre ordningen enklere og mer fremtidsrettet, og med tydelige insentiver til instituttene. Den forenklede ordningen ble iverksatt fra og med 2014.

Retningslinjene for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter fastsetter at ansvaret for å finansiere primærnæringsarenaen er fordelt mellom Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) (tidl. FKD). Dette er den eneste arenaen der to departementer har et felles ansvar.

Basisfinansieringssystemet består av en grunnbevilgningsdel og en strategisk del. Grunnbevilgningen består igjen av en fast del og en resultatbasert del. Denne resultatbaserte delen fordeles relativt mellom instituttene etter hvordan det enkelte institutt skårer på fastsatte indikatorer.

¹ Evaluering av basisfinansieringen, Damvad Norge, august 2012

Det resultatbaserte systemet er i seg selv utjevnende mellom instituttene slik at institutter som av historiske årsaker kom inn i systemet med en forholdsvis høy grunnbevilgning (flere av landbruksinstituttene) får en negativ utvikling i bevilgningen. Indikatorene i systemet er videre utformet slik at institutter med en klar markedsretting av forskningen er "vinnere" i systemet (fiskeriinstituttene) i forhold til institutter som også har omfattende oppgaver for forvaltningen og i større grad er rettet mot det offentlige enn mot et privat oppdragsmarked (landbruksinstituttene). Dette forholdet ble forsterket ved revisjonen av de statlige retningslinjene. Utviklingen siden innføringen av det resultatbaserte systemet i 2009 har over tid medført en viss "lekkasje" av midler fra grønn til blå sektor ved at de blå instituttene har skåret forholdsvis bedre på indikatorene slik at basisbevilgningen til de "blå" instituttene er større enn den "blå" andelen av bevilgningene.

Den strategiske delen innenfor basisfinansieringssystemet (strategiske instituttsatsinger) ble gradvis iverksatt for primærnæringsarenaen fra og med 2014. Retningslinjer ble fastsatt av departementene i brev av 31. oktober 2013 fra LMD til Forskningsrådet.

Forskningsrådet ønsker en utredning som tar utgangspunkt i evalueringen av basisfinansieringen i 2012 og de gjeldende retningslinjene for basisfinansieringen og analyserer den faktiske situasjonen for primærnæringsinstituttene og departementene i dag. Utredningen skal resultere i konkrete, evt. flere alternative, forslag til mulige tilpasninger og endringer.

Relevante spørsmål er:

- Hvilke utfordringer gir dagens struktur for instituttene, for departementene og for brukerne?
- Er omfanget av faglig virksomhet i instituttene i samsvar med departementenes finansiering og sektoransvar?
- Hvilken merverdi gir de strategiske instituttsatsingene (SIS) og hvilke endringer kan evt. gjøres for denne delen av basisfinansieringssystemet?
- Hvilke endringer kan gjøres i basisfinansieringssystemet (f.eks. arenainndeling og/eller arenasammensetting og indikatorer for den resultatbaserte omfordelingen – herunder vektig av disse) for å tilpasse systemet bedre til primærnæringsinstituttene?
- Hvilke endringer kan gjøres i basisfinansieringssystemet (f.eks. arenainndeling og/eller arenasammensetting og indikatorer for den resultatbaserte omfordelingen – herunder vektig av disse) for å tilpasse systemet bedre til forvaltningsrettede institutter?
- Hvilken struktur eller alternative strukturer anbefales for fremtidig organisering og finansiering av primærnæringsinstituttene?

Arbeidet med utredning av mulige endringer i arenasammensetning og finansieringsordninger bør starte i februar/mars 2017. Rapporten fra undersøkelsen bør foreligge innen utgangen av september 2017.

I tillegg til skriftlig rapport skal tilbyder gi Forskningsrådets administrasjon og evalueringsutvalget en muntlig framstilling av hovedpunktene i utredningen, med en tilhørende PowerPoint-presentasjon.

Generelle føringer

Alle de tre oppdragene vil bli regulert av Forskningsrådets standardkontrakt for konsulentoppdrag (vedlegg 3).

Tilbyder må kunne snakke og lese norsk språk. All kommunikasjon skal foregå på norsk eller annet skandinavisk språk. Rapportene skal skrives på norsk.